

Statsforvalteren i Nordland

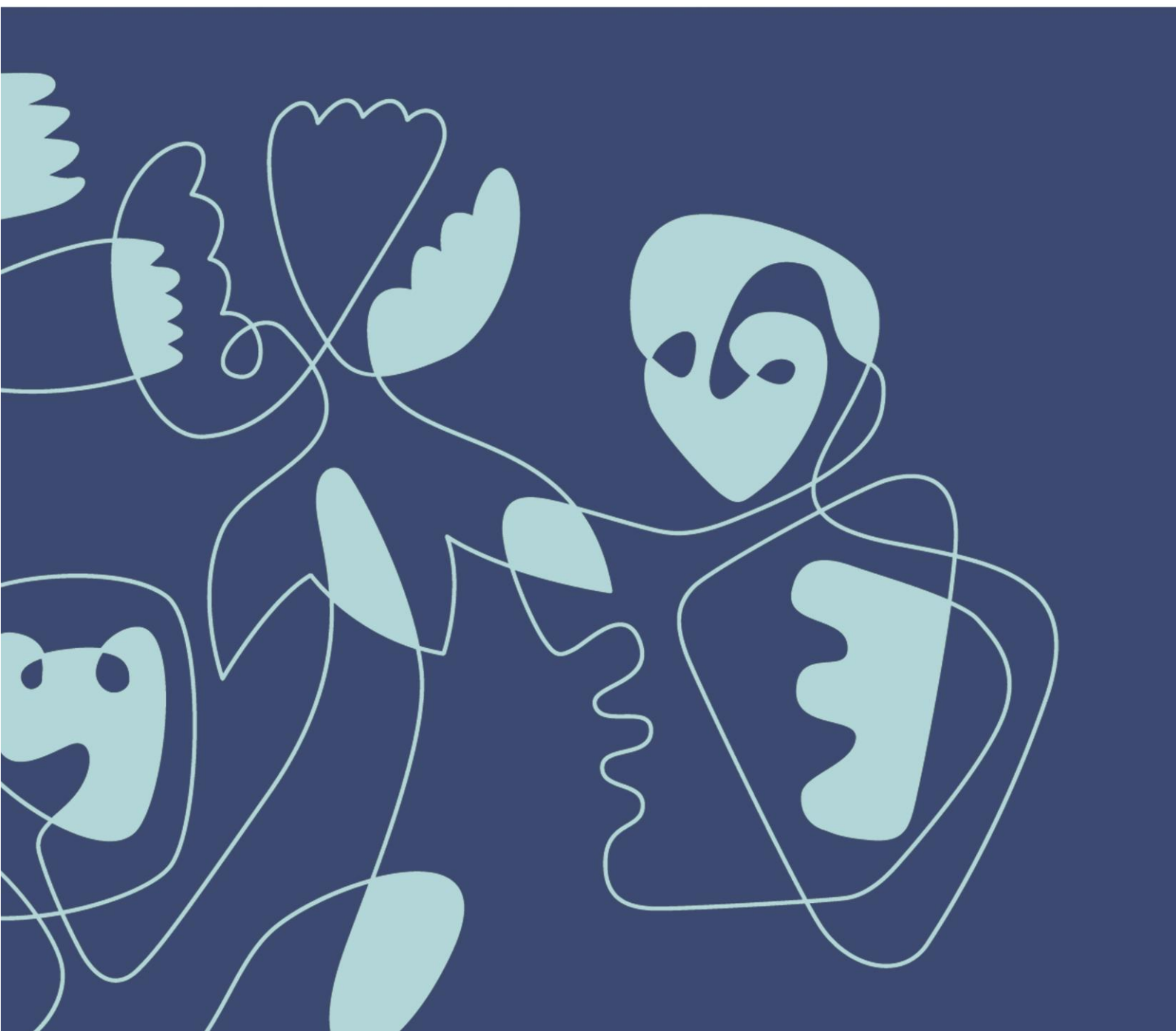
Strategisk plan

Nordlaanten Staatehaaltoje
Nordlánda Stáhtaháldadiddje

Strategisk plan for jordvern i Nordland 2021-2024

Vedtatt februar 2021

Versjon 2021

Innledning

Stortinget oppdaterte 08.10.2018 den nasjonale jordvernstrategien som ble vedtatt i 2015. I løpet av 2021 skal Landbruks- og matdepartementet revidere strategien. De skal samtidig vurdere å endre målsettingen for omdisponering av dyrka jord. Når ny nasjonal jordvernstrategi er vedtatt vil Statsforvalteren gjøre nødvendige endringer i dette dokumentet.

Denne planen er Statsforvalterens dokument, og er vår tolkning av hvordan nasjonal jordvernstrategi og statlige føringer skal følges opp i Nordland. Våre mål fastsatt i planen vil dermed gi føringer for arealplanleggingen i fylket.

2

Planen er en videreføring av *Strategisk plan for jordvern i Nordland 2016-2020*. For å sikre at dokumentet viser til riktige føringer nasjonalt og regionalt, skal planen revideres årlig. Målene vil kunne endres ved endrede nasjonale føringer.

Statsforvalterens visjon og mål

Statsforvalteren har følgende visjon og mål for jordvern i Nordland:

Visjon: Levende Nordlandsbygder

Mål: Som en viktig del av arbeidet med å nå FNs bærekraftsmål skal dyrka og dyrkbar jord sikres som et langsiktig ressursgrunnlag for matproduksjon i Nordland. Det samme gjelder beitearealer.

Resultatmål 1: Tap av **dyrka jord** skal være under 200 daa hvert år i snitt for hele fylket i perioden 2021-2024.

Utdyping:

I 2019 utgjorde Nordlands jordbruksareal 5,6% av Norges jordbruksareal. Resultatmål 1 er bestemt ut fra Nordlands andel av det nasjonale jordvernålet om maks omdisponert dyrka jord på 4000 daa/år. Begrepet «dyrka jord» omfatter fulldyrka jord, overflatedyrka jord og innmarksbeite.

Hvordan oppnå målet?

For å nå dette målet, vil Statsforvalteren legge stor vekt på at alternative arealer vurderes ved utforming av arealplaner. Jordvern må vektas høyere for å unngå omdisponering av dyrka jord til andre formål.

Resultatmål 2: Tap av **dyrkbar jord** skal være under 200 daa hvert år i snitt for hele fylket i perioden 2021-2024.

Utdyping:

Dyrkbar jord er landets dyrkningsreserver som er mulig å dyrke opp til fulldyrka areal. Det finnes ikke et tallfestet nasjonalt mål om maks omdisponert dyrkbart areal, men disse arealene er viktige for å kunne øke framtidig matproduksjon, og erstatte areal som blir omdisponert til andre formål. Økende gjengroing bidrar også til at dyrka jord (i drift) vil tilhøre kategorien dyrkbar jord (krattskog, skog mv).

Hvordan oppnå målet?

Kommunene må bli flinkere til å synliggjøre også foreslått bruk av dyrkbar jord til andre formål i planbeskrivelser og konsekvensutredninger. Særlig der dyrkbar jord utgjør et mulig større,

sammenhengende framtidig jordbruksareal, eller grenser til eksisterende jordbruksareal, bør området fortrinnsvis bevaras som framtidig dyrkningsressurs.

Resultatmål 3: Arealgrunnlaget for produksjon av mat, biomasse og nye grønne arbeidsplasser basert på bruk av naturressurser er ivarettatt.

Utdyping:

Utgangspunktet for alt landbruk er forvaltning av naturressurser. Den eneste måten å sikre at både dagens befolkning og framtidige generasjoner har tilgang på nok og trygg mat og energi og virke fra skogen, er at ressursene blir brukt på en bærekraftig måte. Nasjonalt er arbeidet med det faglige grunnlaget for arealpolitikken i landbruket og reindriften, særlig på områdene klima, miljø, rovvilt og bærekraftig arealbruk, styrket. Målet er å ivareta og utvikle nye grønne arbeidsplasser basert på bruk av naturressurser.

Hvordan oppnå målet?

For å styrke verdiskapingen i landbruket må alle ressurser tas i bruk. Beitebruk er en økologisk og økonomisk bærekraftig måte å bruke norske arealressurser til å produsere mat. I tillegg til å bidra til matproduksjon er beitebruk viktig for å nå mål om pleie av kulturlandskap og ivaretagelse av biologisk mangfold. Kommunene må som planmyndighet ivareta viktige arealer for produksjon av miljøgoder som bevaring av biologisk mangfold, kulturlandskap og skogen og jorda sin funksjon som karbonlager. Kommunene må synliggjøre og ta vare på naturressursene i kommunalt planverk.

Kommunenes ansvar

- 1) Sammen med fylkeskommunen sikre viktige jordbruksområder og legge til rette for nye og grønne næringer i tilknytning til jordbruk og skogbruk, som grønt reiseliv, mat med lokal identitet og utnyttelse av bioenergi (Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, mai 2019).
- 2) Følge opp føringer fra regional plan for Nordland 2013-2025 (Mitt Nordland – mi framtid), arealpolitiske føringer (kap. 8.3, pkt. h, i og j):
 - ✓ begrense årlig omdisponering av dyrka jord
 - ✓ vurdere alternative utbyggingsområder
 - ✓ synliggjøre viktige jordbruksområder i arealplanene
- 3) Følge opp jordvern aktivt i alle arealplanprosesser og andre prosesser som innebærer endret arealbruk.
- 4) Følge opp kravet i jordloven § 8 om at jordbruksareal skal drives jf. rundskriv M-2/2017

Fylkeskommunens ansvar

- 1) Sammen med kommunene sikre viktige jordbruksområder, og legge til rette for nye og grønne næringer i tilknytning til jordbruk og skogbruk, som grønt reiseliv, mat med lokal identitet og utnyttelse av bioenergi (Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, mai 2019).
- 2) Følge opp føringer fra regional plan for Nordland 2013-2025 (Mitt Nordland – mi framtid), arealpolitiske føringer (kap. 8.3, pkt. h, i og j):
 - ✓ begrense årlig omdisponering av dyrka jord
 - ✓ vurdere alternative utbyggingsområder
 - ✓ synliggjøre viktige jordbruksområder i arealplanene

- 3) Bidra aktivt til å definere kjerneområder landbruk med eventuelle vekstgrenser mellom tettsteder og jordbruksareal gjennom Regional plan for landbruk i Nordland 2018-2030.

Statsforvalterens ansvar

- 1) Gi innspill og bidra i arealplanprosesser kommunalt og regionalt, i tillegg til andre planer som har arealmessige konsekvenser. Statsforvalteren skal vurdere å fremme innsigelse til planer som er i strid med nasjonale og/eller vesentlige regionale interesser. Statsforvalteren vil særlig legge vekt på at kommunene har vurdert og synliggjort alternative utbyggingsområder dersom planer legger opp til utbygging på dyrka og dyrkbar jord.
- 2) Bidra til at kommunene sikrer viktige jordbruksområder, samt at fylkeskommunen jobber med å definere kjerneområder for landbruk og eventuelle vekstgrenser mellom tettsteder og jordbruksareal (jfr. punkt 1 og 3 under Fylkeskommunens ansvar).
- 3) Følge opp fylkeskommunen, kommunene og andre etater sitt ansvar i forhold til jordvern.
- 4) Ivareta landbruks- og reindriftsinteresser i arealforvaltningen, og styrke det faglige arbeidet med arealbruk i regional og kommunal landbruksforvaltning.
- 5) Informere og veilede om jordvern generelt, og i arealplanprosesser spesielt.

4

Andres ansvar (eksempelvis Statens vegvesen, Avinor, private utbyggere)

- 1) Følge opp nasjonale, regionale og kommunale føringer om jordvern

Nasjonale og regionale føringer om jordvern

- 1) Nasjonal jordvernstrategi, vedtatt av Stortinget 08.12.2015
Mål om å omdisponere maksimalt 4 000 daa dyrka jord i Norge per år.
Legge stor vekt på å unngå omdisponering av dyrka og dyrkbar jord, og vurdere alternative utbyggingsområder samt fortette eksisterende utbyggingsområder
- 2) Oppdatert nasjonal jordvernstrategi, vedtatt 08.10.2018
Oppdatert fra forrige strategi. Målet om at den årlige omdisponeringen av dyrka jord ikke skal overstige 4 000 dekar skal være nådd innen 2020.
- 3) Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, 2019
Ressursbaser næringsutvikling, 2.4 Regjeringens forventninger, kulepunkter (s. 19):
 - Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for økt verdiskaping og nye grønne næringer innenfor jord- og skogbruk.
 - Fylkeskommunene og kommunene sikrer viktige jordbruksområder og kulturlandskap i landbruket gjennom langsiktige utbyggingsgrenser. Utbyggingsløsninger som kan redusere nedbygging av dyrka mark vurderes i samsvar med det nasjonale jordvernålet.
- 4) Nasjonale og vesentlig regional interesse innenfor jordvern, 2018
Brev fra landbruks- og matdepartementet med klargjøring av nasjonale og regionale interesser innenfor jordvern
- 5) Jordvern og FNs bærekraftsmål, 2021

Brev fra landbruks- og matdepartementet og kommunal- og moderniseringsdepartementet om bærekraftsmålene i arealplanlegging og viktigheten av jordvern for å nå målene.

- 6) Regional strategisk plan for jordvern (denne planen)
Mål om maksimalt 200 daa omdisponert dyrka jord/år i Nordland, samt maksimalt 200 daa omdisponert dyrkbar jord/år i Nordland.
- 7) Regional plan for Nordland 2013-2025 Mitt Nordland – Mi framtid
Arealpolitiske føringer, kap 8.3:
 - a) Den årlige omdisponeringen av dyrka jord i Nordland bør maksimalt være på 400 daa per år.
 - b) Alternative utbyggingsområder skal vurderes og synliggjøres i planer der dyrka jord eller reinbeiteområder foreslås omdisponert til andre formål. Avsatte byggeområder bør fortettes eller omdisponeres til annen bruk før dyrka jord eller reinbeiteområder omdisponeres.
 - c) Kommunene bør synliggjøre viktige jordbruksområder i arealplanene.
- 8) Regional plan for landbruket i Nordland 2018-2030 «Et bærekraftig og nyskapende landbruk»
Mål om å sikre arealressursene som verdi for samfunnet og for framtidige generasjoner. Handlingsprogrammet har som mål at arealpolitiske retningslinjer for Nordland skal endres til maksimal omdisponering på 200 daa dyrkbar jord og 200 daa dyrka jord pr. år.

Lenker

1. [Nasjonal jordvernstrategi](#) , [oppdatert nasjonal jordvernstrategi](#)
Vedtatt av Stortinget 08.12.2015, oppdatert 08.10.2018.
2. [Statsforvalterens nettside om jordvern](#)
Her finner du:
 - Nyheter om jordvern, statistikk mm.
 - Lenker til andre hjelpedokument ift. arealplanlegging, kjerneområder landbruk mv.
3. [Statsforvalterens temahefte: Jordvern i Nordland](#)
Temaheftet er et tillegg til den strategiske planen og er en veileder for kommunal arealplanlegging, samt inneholder bakgrunnsstoff og historikk om jordvern. Temaheftet ligger i høyre marg.
4. [Landbruks- og matdepartementets nettside om jordvern](#)
Nasjonale nyheter om jordvern, politikkutforming mv.
5. [Jordloven \(Lovdata\)](#)
Jordloven er særloven som skal legges til grunn for forvaltning av dyrka og dyrkbar jord i Norge. Hensynene i jordloven skal også ivaretas i planprosesser etter plan- og bygningsloven, energiloven, vannressursloven mv.

STATSFORVALTEREN I NORDLAND

Fridtjof Nansens vei 11, Pb 1405, 8002 Bodø

